7.5.2020

Liikenne- ja viestintävaliokunta
EDUSKUNTA (LiV@eduskunta.fi)

HE 62/2018 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan lainsäädäntöön COVID-19-epidemiasta johtuvien poikkeusolojen vuoksi tehtäviksi väliaikaisiksi muutoksiksi: Täydentävä vastine

Euroopan komissio antoi 29.4.2020 ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi erityisistä väliaikaisista toimenpiteistä Covid-19-tartuntaepidemian johdosta **koskien eräiden todistusten, lupien ja valtuuksien voimassaoloa sekä tiettyjen määräaikaisten tarkastusten ja koulutusten lykkäämistä liikennealan lainsäädännössä.** Ehdotus oli yksi neljästä liikennealan asetusehdotuksesta, joiden tavoitteena on helpottaa liikenteen toimialan toimintaa Covid-19-tartuntatautiepidemian aikana lisäämällä joustavuutta ja poistamalla hallinnollisia esteitä tie-, rautatie-, lento- ja sisävesiliikenteessä sekä merenkulussa.

1. POISTETTAVAKSI ESITETYT LAKIEHDOTUKSET JA PYKÄLÄT

Komission asetusehdotusten vuoksi **liikenne- ja viestintäministeriö esittää**, että hallituksen esityksestä **poistetaan seuraavat lakiehdotukset ja/tai pykälät**:

- Laki ajokorttilain väliaikaisesta muuttamisesta (1. lakiehdotus): kokonaan.
- Laki liikenteen palveluista annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta (5. lakiehdotus): 28a §, 74 ja 78 §.

Perustelut:

Ajokorttilain muuttamista koskeva lakiehdotus: EU komission kanssa käydyissä keskusteluissa keskiviikkona 6.5.2020 on tullut selville, että asetusehdotus koskee ajokorttien voimassaoloa ja koko ajokorttidirektiivin 7 artiklaa ja vastaavia kohtia liitteistä. Hallituksen esityksessä ehdotettiin poikettavaksi yhdestä ajokortin voimassaolon/myöntämisen kriteeristä (lääkärintodistus), jota ilman ajokortti ei normaalioloissa olisi voimassa/sitä ei saisi uusittua**.** Lakiehdotuksessa esitetty lääkärintodistusten toimittamista koskeva poikkeus olisi mm. kansalaisviestinnän kannalta selkeämpi verrattuna komission asetusehdotukseen. **Koska kuitenkin näyttää epävarmalta, olisiko tämä EU-asetuksen antamisen jälkeen laillisesti toteutettavissa ja koska asetusehdotus on hallituksen esityksen lakiehdotusta kattavampi, esitetään ajokorttilain väliaikaista muuttamista koskeva lakiehdotus hylättäväksi.**

Komission asetusehdotuksen mukainen menettely tarkoittaisi käytännössä sitä, että 1.3.-31.8.2020 vanhentuvan ajokortin voimassaolo jatkuu automaattisesti kuudella kuukaudella sen voimassaolon päättymispäivästä. Ajokortin haltijan tulisi siis joko tämän kuuden kuukauden lisäajan aikana tai sen jälkeen uudistaa ajokorttinsa ja toimittaa mahdollinen lääkärinlausunto, jotta voimassaolo jatkuisi lisäajan jälkeen. Komission asetusehdotus ajokorttien osalta on joustavampi kansalaisten kannalta kuin, mitä hallituksen esityksessä (HE 62/2020 vp) on ehdotettu. Automaattinen lisäaika mahdollistaisi

sen, ettei kansalaisten tarvitse asioida Ajovarmassa eikä toimittaa lääkärinlausuntoa poliisille poikkeuksen aikana. Liikenne- ja viestintäviraston mukaan asetusehdotus voi aiheuttaa kuitenkin käytännönhaasteita poliisin valvonnassa ja kansalaisten ohjeistamisessa.

Kuorma- ja linja-autonkuljettajan ammattipätevyys (28 a §): Tieliikenteen ammattipätevyyksien osalta komissio esittää seuraavia asioita:
1) Tieliikenteen ammattipätevyyden haltijalta määräajoin vaadittava jatkokoulutus voitaisiin suorittaa kuuden kuukauden viiveellä, jos määräaika päättyisi 1.3.-31.8.2020 välisenä aikana. Tässä tapauksessa ammattitaitoa osoittavien todistusten voimassaolo jatkuu vastaavasti.
2) Ajokorttiin tai ammattipätevyyskorttiin tehdyn unionin koodi 95-merkinnän voimassaolo jatkuu kuusi kuukautta kyseiseen korttiin merkitystä päivämäärästä.
3) Ammattipätevyyskortin voimassaolo jatkuu kuusi kuukautta kortin viimeisestä voimassaolopäivästä, jos voimassaolo päättyy 1.3.-31.8.2020 välisenä aikana.

Jäsenvaltioilla on mahdollisuus hakea komissiolta jatkoaikaa 15.7.2020 mennessä edellä mainituille poikkeuksille.

Samoin kuin hallituksen esityksellä, komission esityksellä pyritään vastaamaan poikkeuksellisiin koronaepidemiasta johtuviin olosuhteisiin liikennesektorilla. Tieliikenteen ammattipätevyyksien osalta hallituksen esitykseen verrattuna komission ehdotuksessa poikkeuksien soveltaminen alkaisi aiemmin (1.3.2020) ja kaikkien aikavälillä 1.3.-31.8.2020 päättyvien ammattipätevyyksien voimassaoloa jatkettaisiin kuudella kuukaudella. Tämä tarkoittaisi, että jokaisella, jonka ammattipätevyys päättyy tällä aikavälillä olisi kuusi kuukautta lisäaikaa suorittaa vaadittu jatkokoulutus.

Liikenne- ja viestintäministeriö esittää, että valiokunta mietinnössään ehdottaisi liikenteen palveluista annetun lain muuttamista koskevan lakiesityksen 28 a §:n poistamista hyväksyttävästä laista (hylkääminen). Perusteluna poistamiselle on se, että EU-asetus voimaan tultuaan menee joka tapauksessa kansallisen lainsäädännön edelle ja sen mukaisia säännöksiä on kaikissa jäsenvaltioissa sovellettava yhdenmukaisesti. Jos tartuntatautiepidemiatilanne ja sen mukaiset poikkeusolosuhteet jatkuvat 31.8.2020 jälkeenkin, Suomi voi tarvittaessa hakea EU-asetuksen 2 artiklan 4 kohdan nojalla pidennystä asetusehdotuksen mukaiseen poikkeusajanjaksoon.

Rautatieliikenteen kuljettajan lääkärintarkastukset ja lisätodistukset 74 ja 78 §: Rautatieliikenteen osalta annetussa asetusehdotuksessa esitetään mm., että veturinkuljettajan lupakirjan voimassaoloa jatkettaisiin kuudella kuukaudella, jos lupakirjan voimassaoloaika on umpeutumassa 1.3.-31.8.2020 välisenä aikana. Vastaava pidennys tulisi myös liikkuvan kaluston kuljettajan lisätodistuksen uusimista koskevien näyttöjen toimittamista varten. Lisäksi asetusehdotuksen 11 artiklan 3 kohdan mukaan jäsenvaltio voi tarvittaessa hakea pidennystä edellä mainittuun poikkeusajanjaksoon, jos jäsenvaltio katsoo sen tarpeelliseksi tartuntatautiepidemian edelleen jatkuessa.

Edellä mainitut asetusehdotuksen säännökset ovat sisällöltään vastaavanlaisia kuin hallituksen esitykseen sisältyvän liikenteen palveluista annetun lain muuttamista koskevan lakiesityksen 74 ja 78 §:iin ehdotetut säännökset, mutta hallituksen esityksessä oli ehdotettu mahdollisuutta toimittaa lupakirjan edellytyksenä oleva lääkärintodistus ja lisätodistuksen edellytyksenä olevat näytöt kuuden kuukauden aikana siitä ajankohdasta, milloin nämä olisi pitänyt normaaliaikataulun mukaan toimittaa, jos lupakirjan edellytyksenä oleva lääkärintodistus ja kuljettajan lisätodistus päättyisivät 15.3.-31.10.2020 välisenä aikana.

Vaikka EU-asetusehdotuksen ja hallituksen esityksen liikenteen palveluista annetun lain muuttamista koskevan lakiesityksen 74 ja 78 §:iin esitetyt säännökset ovat hieman eri tavalla muotoiltuja ja etenkin poikkeusajankohta on EU-asetuksessa kaksi kuukautta lyhyempi, **liikenne- ja viestintäministeriö esittää, että valiokunta mietinnössään ehdottaisi liikenteen palveluista annetun lain muuttamista koskevan lakiehdotuksen 74 ja 78 § poistamista hyväksyttävästä laista (hylkääminen).** Perusteluna poistamiselle on se, että EU-asetus voimaan tultuaan menee joka

tapauksessa kansallisen lainsäädännön edelle ja sen mukaisia säännöksiä on kaikissa jäsenvaltioissa sovellettava yhdenmukaisesti. Jos tartuntatautiepidemiatilanne ja sen mukaiset poikkeusolosuhteet jatkuvat 31.8.2020 jälkeenkin, Suomi voi tarvittaessa hakea EU-asetuksen 11 artiklan 3 kohdan nojalla pidennystä asetusehdotuksen mukaiseen poikkeusajanjaksoon. EU-asetus on Euroopan parlamentin ja neuvoston kiireellisessä käsittelyssä ja sen on tarkoitus tulla voimaan mahdollisimman pian. Valtioneuvosto toimittaa EU:n liikennealan Covid-19-tartuntaepidemiaan liittyvistä lainsäädäntöhankkeista eduskunnalle lähipäivinä E/U-kirjelmät.

2. MUUTTAMATTOMINA SÄILYVÄT HALLITUKSEN ESITYKSEN LAKIEHDOTUKSET

- Laki alusrekisterilain väliaikaisesta muuttamisesta (2. lakiehdotus)
- Laki eräiden alusten ja niitä palvelevien satamien turvatoimista ja turvatoimien valvonnasta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta (3. lakiehdotus; turvatoimilaki)
- Laki laivaväestä ja aluksen turvallisuusjohtamisesta annetun lain 13 §:n väliaikaisesta muuttamisesta (4. lakiehdotus)
- Laki luotsauslain väliaikaisesta muuttamisesta (6. lakiehdotus)

Perustelut:

Euroopan komission asetusehdotukset eivät koske muita yllä mainittuja hallituksen esitykseen kuuluvia lakiehdotuksia:

- Alusrekisterilakia (2. lakiehdotus) koskeva muutosehdotus kuuluu kansalliseen toimivaltaan, eikä siitä ole unionilainsäädäntöä.
- EU:n turvatoimiasetus mahdollistaa turvatoimilaissa (3. lakiehdotus) ehdotetun tehtävän siirtämisen virastolta luokituslaitoksille ja muutosehdotus on siten unionilainsäädännön mukainen.
- Laki laivaväestä ja aluksen turvallisuusjohtamisesta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta (4. lakiehdotus): Komission asetusehdotuksissa ei ole merenkulun pätevyyksiä koskevia säännöksiä. Asetusehdotuksen 14 artiklan muutosehdotus koskee sisävesiliikenteen ammattipätevyyksiä, joita ei sovelleta Suomessa.
- Luotsauslaki (6. lakiehdotus) on puhtaasti kansallinen laki, eikä siihen liity unionilainsäädäntöä.

3. OSITTAIN MUUTETTUNA SÄILYVÄ HALLITUKSEN ESITYKSEN 5. LAKIEHDOTUS

- Laki liikenteen palveluista annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta: lakiehdotuksen 26, 109 a ja 179 §.

Perustelut: Taksiliikennettä koskeva sääntely (26 §) sekä joukkoliikenteen aikatauluja ja reittejä koskeva (179 §) kuuluvat kansalliseen toimivaltaan. EU komission ehdotuksilla ei ole niihin vaikutuksia.

Laivaväen pätevyydet (109 a §): Komission asetusehdotuksissa ei ole merenkulun pätevyyksiä koskevia säännöksiä. Asetusehdotuksen 14 artiklan muutosehdotus koskee sisävesiliikenteen ammattipätevyyksiä, joita ei sovelleta Suomessa.

4. MUITA HUOMIOITA

Selvyyden vuoksi voidaan todeta, että Suomessa sisävesiliikenteessä sovelletaan merenkulun vaatimuksia, ei EU:n sisävesilainsäädännön ammattipätevyysvaatimuksia. Yksi komission ehdotuksen poikkeusmahdollisuuksista koskee neuvoston direktiiviä 96/50/EY sisävesiväylien tavara- ja matkustajaliikenteen kansallisten pätevyyskirjojen myöntämisperusteiden harmonisoinnista yhteisössä (”*myöntämisperustedirektiivi*”). Ehdotuksella ei ole vaikutuksia hallituksen esitykseen, sillä Suomi ei

kuulu myöntämisperustedirektiivin soveltamisalaan. EU:n sisävesiä koskeva lainsäädäntö on kehitetty Keski-Euroopan suurten jokien rajat ylittävän liikenteen näkökulmasta, minkä vuoksi Suomi on pääasiassa jättäytynyt EU:n sisävesilainsäädännön soveltamisalan ulkopuolelle.

Lisäksi komission ehdotus mahdollistaisi poikkeamisen sellaisesta velvollisuudesta, johon liittyen hallituksen esityksessä ei ehdoteta ristiriitaista säännöstä. Komission ehdotus koskee 65 vuotta täyttäneiden laivaväen pätevyyskirjojen haltioiden velvollisuutta käydä lääkärintarkastuksessa. Hallituksen esitykseen ei sisälly laivaväen osalta lääkärintarkastuksiin liittyviä poikkeusehdotuksia. Suomessa laivaväen lääkärintodistuksista säädetään laissa laivaväen lääkärintodistuksista (1171/2010), joka kuuluu sosiaali- ja terveysministeriön toimialaan ja toimivaltaan.

Rita Linna
Hallitusneuvos

Silja Ruokola
Lainsäädäntöjohtaja